

Quia verò Phrenitis etiam ex se ipsa lethalis est, ideo nec ille transitus è lethargo in phrenitidem tutus.

Est igitur lethargus privatio sensus, & motus cum delirio, febre cæte-
 risque expositis genitus ab humoribus frigidis, crassis, & lentis aliqua expo-
 sitarum rationum præcipuè cerebrum afficientibus; non autem somnus, Quid sit Lethar-
 gus.
 cum in ipso non alatur Animal, imò faciliè ad mortem desinat. Erit Le-
 thargus verus, vel legitimus, si à solis his humoribus proveniet: spurius ve-
 rò, qui à permixtione plurium humorum, & esse poterit multiplex, & ni-
 si stemus in quatuor vulgatis humoribus, certo numero definiri non poterit. Spurius.
 Ut tamen aliquod ipsius specimen proponamus, seligemus illum lethargum
 spurium, qui oriri creditur à permixtione frigidi, & calidi humoris, & Co-
 ma vigil, & Typhomania dicitur: cum etenim humores calidi, & frigidi
 sint maximè oppositi, comparata Typhomania cum vero lethargo, faciliè
 patebunt omnes lethargi differentia mediæ. Demum quemadmodum Idiopathicus,
 Sympathicus.
 morbi omnes si humor peccans in ipso cerebro, vel cavitate cranii genere-
 tur, erit Lethargus essentialis, sive idiopathicus: si aliunde proveniat, puta
 ventriculo, utero, aut qualibet alia parte, erit Sympathicus, & acciden-
 talis.

LETHARGUS SPURIUS, Seu Coma vigil, seu Typhomania Galeni.

Antecedentia.

Hunc affectum antecedunt plerumque febres, & malignæ quidem
 præcipuè, quibus ad mortem vertentibus solet hæc affectio succe-
 dere: præcedit etiam quandoque summa virium debilitas, quæ
 vel ab immodica evacuatione, vel à vehementi morbo, vel à diris doloribus
 originem duxerit.

Conjuncta.

Oculi clausi, decubitus qualis dormientium, non tamen somnus,
 imò vigilia cum impotentia dormiendi, & delirio: tactus labor
 rans oculos aperit, ac torvum intuetur; mox claudit rursus: ple-
 rumque clamat, vanis imaginibus terretur, loquitur absurda, corpus inor-
 dinatè

dinatè jactat, & concutit: aliquando è lecto profilit, atque adstantes invadit, mox decumbere rursus cogitur: aliquando phrenitis, aliquando sermo impeditus, spirantibus murmur in gutture, difficilis liquidorum deglutitio, stillatio tenuis humoris è naribus, supinus decubitus.

Succedentia.

ABit in phrenitidem, vel Lethargum, & cum delirium est vehementius, convulsionem plerumque portendit.

Lethargus spurius à Medicis omnibus proponitur tanquam exemplum morbi, in quo pituita, & bilis simul peccent, ex eo ita persuasi, quod vigili comate laborans decumbit, & claudit oculos dormientis instar, quod alii asserunt à pituita provenire, alii ab humore, vel vapore, vel occulta qualitate narcotica: delirare autem, surgere, sentire, vires exerere, non dormire, & hujusmodi calori, seu humori calido tribuenda, nempe bili statuunt. Hujus vulgaris opinionis respectu superius asseruimus, exposituros nos lethargum spurium à permistione bilis, & pituitæ proveniente, ut utrisque lethargis inter se comparatis omnes mediæ lethargi differentiæ facile innotescerent. Pater igitur ex his, quousque pertineat, & quid producat hæc humorum supposita permixtio, & nihil aliud producendum concedi pituitæ, quam clausuram oculorum & positum dormienti similem: bili reliqua, quorum primum mirum quam sit jejunum, atque ridiculum, nec secundum satis aptè declaratum est. Quid igitur aliquanto clarius deduci possit, videamus. Quoniam oculorum oclusio fit per contractionem musculi constringentis palpebras, cujus naturalis vis major est vi naturali musculi ipsas levantis, & in Comate vigili invita est oculorum oclusio, imò non solum invita, verum insuper talis, ut laborans ne quidem volens possit oculos detinere disclusos; igitur vel tanta copia spirituum non supeditatur voluntati, & assuetudini, vel non tanti impetus, & facultatis, ut superare possint naturalem contractionem musculi constringentis palpebras per contractionem musculi easdem levantis: spiritus autem minoris impetus idèd fiant eadem ipsorum mole supposita, & quod admiscerentur corporibus crassis, ac lentis, & hi humores somnum conciliant apparentem, nempe motum, & sensum abripiunt, vires retundunt, aut impediunt, aut lædunt; nihil autem horum, imò his contraria in vigili comate contingunt; oculorum igitur oclusio non à mutata qualitate spirituum, & fracto ipsorum impetu, sed à deminuta quantitate provenit. Nec quicquam habebit ejusmodi clausura cum humido, frigidove communionis, cum ejusmodi operatio sit merus musculi motus, qui pendere non poterit ab humore spiritus motores implicante, & comprehendente, cum per id temporis, quo

Oculorum oclusio.

quo frillantes,
tantis. Inne fr
qui non videat,
quod ablatu
es, & aciores.
rem febris, pa
quibus oblit
gunt, unde
cessano, ex
sint aciores.
à vehementia
subito haurit
re, unde quic
& magis vce
cum majori a
mudi copia c
deest autem
non poterit:
obire valebit,
paucorum spirituum
be, quales dor
si extrema, n
complicati
plurimis spi
contrahen
minimum n
Et si verò oc
dormiet tam
sed ne quide
humidi vis
sus poterit p
vos, & illi
defectu hum
dus, unde ta
morentem ve
vantis palpeb
quantitatem
verò ratione
tiam acrior;

quo fit ille motus, nullum adfit argumentum ejus humoris in corpore laborantis. Et sanè siue præcedant febres non malignæ, siue malignæ, nemo est, qui non videat, quantum iis perseverantibus & spirituum, & naturalis liquidi absumatur, quod necessario ipsis admiscetur, ut non sint æquo vividiores, & acriores, & hujusmodi liquidum partim absumitur per motum, & calorem febris, partim alicubi, vel in omnibus arteriis capillaribus stagnat, in quibus obstructions contumaces præcipuè in malignis febribus contingunt, unde corpus exhauritur spiritibus, & liquido iis attemperandis necessario, ex quibus fit, ut pauciores quidem spiritus supersint, sed iidem sint acriores. Idem suadet præcedens aliquando insignis virium lapsus siue à vehementia doloris, siue morbi, siue evacuationis proficiscatur; patet enim, subito harum affectionum singula plurimum liquidi, & spirituum absumere, unde quicquid spirituum superest in corpore, minoris erit quantitatis, & magis acre, & in ejusmodi corpore illa omnia suboriri debebunt, quæ cum majori acrimonia, sed minori quantitate spirituum, & deminuta humidi copia conjunguntur. Quoniam igitur in somno humescunt partes, deest autem in Comate vigili materia humectans; igitur laborans dormire non poterit: pauci autem adsunt spiritus; igitur neque munia motuum obire valebit, adeoque decumbet, quo commodius potest pro mensura paucorum spirituum, quibus ad motus aliquot uti potest, nempe decumbet, quales dormientes, & si penuria spirituum fuerit adhuc major, & quasi extrema, neque in latus, neque contractis cruribus, aut plicatis, aut complicatis brachiis decumbere poterit, cum in iis singulis positionibus plurimis spiritibus opus sit ad contrahendos tot musculos, quot necessario contrahendi ad tales earum partium motus, sed decumbet eo positu, in quo minimum musculorum contrahendum est, nempe supinus, ut superius. Et si verò oculos occludet, & decumbet quasi dormiens, vel supinus, non dormiet tamen, ut diximus, privatus humido, neque solum non dormiet, sed ne quidem dormire poterit volens, atque in somnum nitens; deest enim humidi vis, quæ ipsa est conciliatrix somni, sine qua nihil voluntas, aut nisus potest proficere. Quia verò aliquid spirituum adest, fluitque per nervos, & illi quidem acerrimi, summeque mobiles, & nervi impense rigidi defectu humidi, erit Typhomaniacus ad vividè sentiendum optimè instructus, unde tactus facillè sentiet, & per refluxum ab illo tactu & voluntatem moventem vehementius, derivato copiosiore liquido in nervos musculi levantis palpebras, oculos aperiet, sed eodem liquido propter sui parvam quantitatem brevi intra nervos quiescente rursus oculi claudentur. Quia verò ratione deminuti humidi erunt spiritus multo vividiores, & sanguis etiam acrior; igitur spirituum moles etsi diminuta, præcipuè si per species

Quid febris præcedens producat.

Quid debilitas à morbo, evacuatione, dolore.

Decubitus dormienti similis, vel supinus.

Non somnus, imò ad somnum impotentia.

Tactus sentit, & oculos aperit.

aliquanto copiosior in hos, aut illos musculos agatur, poterit cum acriori sanguine in eosdem conflente contractionem satis validam, sed per breve spatium temporis duraturam exerere, quare postquam vires illas exeruit, decumbere rursus cogetur æger per assumptionem spirituum lassus. Quia verò liberiores spiritus quaquaversum nulla lege per nervos, & cerebrum nituntur, & moventur suo retinaculo, & quasi vinculo, nempe liquido destituti, & ipsorum nisus, motusque est validius; igitur nulla lege hanc, vel illam speciem excitabunt, & præcipuè eas, quæ cum vehementia motuum conjunctæ sunt, nempe rerum dolores maximos vel inferentium, vel minitantium, irarum, injuriarum, & hujusmodi, unde ii musculorum motus producentur, in quos præcipuè venire assuevimus, quoties malum imminens avertere volumus, vel indignationem libere furere permisimus, & similia: quare vel fugam tentabit æger, vel offensionem sese parabit, manus inferet, & quæ sunt hujus generis, unde surget, prosiliet è lecto, percutiet, mox concidet, postquam spiritus non sufficiunt contractionibus musculorum, imò etiam nec specierum tremoribus conservandis. Si igitur species illa casu, & sine ordine excitata terrefaciat, clamabit pavens, & oculos aperiens torvum intuebitur, sicut etiam quando miratur ipse, vel violentum quid meditatur, cum ejusmodi intuitus sit harum affectionum per assuetudinem proprius. Ex eodem confuso specierum motu à libertate, seu siccitate spirituum proveniente fiet, ut loquatur non cohærentia, & deliret; quin etiam totum corpus nullo ordine jactetur, & concutiat; spiritus enim liberi feruntur nullo ordine tam in species, quam in musculos, prout fors postulat, & ipsorum particulæ huc illuc avolant, & hanc, aut illam speciem movent, & in hunc, aut illum nervum influunt, seu hunc, aut illum musculum contrahunt. Hæc autem omnia cum Phrenitide conjungi posse, manifestum est; quin ipse hic morbus ratione caloris intensioris ab inflammatione intra cranium provenientes spiritus magis exsiccat, & liberiores reddet, unde exposita singula majoris vis, quam ipse calor inflammationis etiam augebit, qui expirans furentibus spiritibus quasi se comitem adjiciet, & tam species confusas, seu delirium, quam motus varios corporis majoris impetus pariet. Ulterius quoniam ne liquida huc illuc diffluant, cum deglutienda sunt, necessarium est ex iis, quæ deglutitione ostendimus in secunda propositione secundæ partis nostræ respirationis, peculiare veluti studium, & contentio animi, ut linguæ, buccarum, & faucium muscoli certo modo moveantur, quod etiam necessarium est ad hoc, ut quis loquatur in formatione literarum in ore, & multo diligentius in formatione specierum in cerebro; nisi igitur muscoli moveri possint, sive quod desint spiritus, sive quod non apte deriventur, sive quod muscoli convulsi sint, nec liquorum

Exilio è lecto,
& illatio manuum,
mox decubitus.

Terror, clamor,
torvus intuitus.

Locutio absurda,
delirium, jactatio,
& concussio corporis.

Phrenitis.

Difficilis liquorum deglutitio
& sermo impeditus.

rum deglutitio
tem delirium
sum delirium
per licitatem,
cubitus; si
causis sit in
privatio. In
ariditate rim
tuam eam
euntis, ve
ariditate div
tenuissimum
tis, & per g
viditate sece
efficit rem
ra postula bit
semper ejusde
sanguinis cop
quantitas gene
si alibi deime
tu alit. vult
phrenitidem
cument corp
bus remitte
lior erit tra
quantitate
humor calid
absumendo
parva illa qu
vim exere
materiaz de
lethargus h
in lethargu
te, & acrim
frigidiorum h
Comate delir
re quaquave
sor, hoc est,
major; cum a

rum deglutitio facilis, nec loquela haberi poterit; in Typhomaniacis autem defunt spiritus, assuetudo formans species propter liberum, & confusum residuorum spirituum motum operari non potest, & convelli musculi per siccitatem, vel continuum spirituum influxum possunt, ut mox explicabimus; fieri igitur poterit, ut una, vel aliquibus, vel omnibus his de causis sit in hujusmodi morbo deglutitio liquidorum difficilis, & sermonis privatio. Insuper in respiratione si fauces aruerint, vel per convulsionem ab ariditate rimam laryngis musculi constrinxerint, vel per defectum spirituum eam æquo plus patentiore reliquerint, fiet, ut appulsu aëris subeuntis, vel exeuntis, varia murmura excitari possint acutiora, graviora pro ariditate diversa, & hiatu laryngis. Postremo cum ablato crassiori liquido tenuissimum solum superfit, non nisi hoc ipsum, illudque minimæ quantitatis, & per guttas fecerni, & exprimi poterit à glandulis cum humorem naturaliter fecernentibus, undæ eadem stillabunt solum, seu per guttas ex iis effluet tenuissimus humor, & ex his quidem, aut illis, prout humoris natura postulat. Quoniam verò sanguis calidior liquido frigido destitutus semper ejusdem naturæ mobiles producit spiritus; diminuta igitur ejusdem sanguinis copia, minor aderit spirituum materies, unde minor ipsorum quantitas generabitur, & morbus evadet mitior: calidior autem sanguis, si alicubi detineatur, inflammationem parit, cujus species phrenitis; si igitur adsit causa sistens sanguinem ad membranas cerebri, typhomania in phrenitidem abibit, & cum sanguis ad inflammationem subsistens non circumbeat corpus, per ejus quietem diminuetur materies spirituum, & morbus remittet, non tamen tutus erit, cum phrenitis ipsa lethalis sit. Difficilior erit transitus ab exposita Typhomania in lethargum; minimam enim quantitatem humoris frigidi, crassi & lenti in ipsa reperiri patet: si tamen humor calidior sit maximè tenuis, ita ut facilè perspiret minimum humidi absumendo, poterit successu temporis humor idem absumi penitus, ita ut parva illa quantitas humoris crassi omni illo calore destituta omnem suam vim exerere libere possit, & cum per assumptionem ejus calidæ, & mobilis materiæ desint etiam spiritus, & sanguis iners evaserit, nullo tùm negotio lethargus subsequetur, ut ex superioribus patet. Facilius autem Coma hoc in lethargum convertetur, quo minores fuerint affectiones ipsius à siccitate, & acrimonia provenientes; eo enim majorem copiam crassiorum, ac frigidiorum humorum in corpore contineri ostendent. Esto jam in vigili Comate delirium vehementius; igitur vis, & motus spirituum nullo ordine quaquaversum ipsos ferens vividior erit, adeoque ipsorum libertas major, hoc est, siccitas eorundem, sanguinis & partium omnium solidarum major; cum autem in singulis contractionibus musculorum ex membranis

Murmur ad fauces.

Stillatio tenuis humoris è naribus.

Ex typhomania phrenitis salutaris.

Lethargus.

Ex vehementi delirio convulso.

eorundem plurimum humidi evaporet; postquam igitur in casu nostro per defectum extremum humidi plurimum aruerunt, succedentibus novis contractionibus restitui demùm ex toto non poterunt nimis arefactæ, unde musculus ille in statu contractionis persistet per quantumcunque longum temporis spatium, & cum villus aridus, & villorum aridorum fasciculi, nempe musculi flecti non possint, idem musculus, & pars ab ipso movenda erit rigida, seu inflexilis, seu convulsa nuncupabitur, quod patet posse contingere & in musculis contranitente destitutis, & in alterutro contranitentium, & in utrisque eorundem. Erit igitur hæc convulsio sine influxu spirituum, neque erit vera musculorum contractio, sed permanens in statu contractionis propter rigiditatem acquisitam, dum contrahitur ratione siccitatis. Sed etiam fieri poterit, ut convulsio similis oriatur, quæ sit vera, & perpetua contractio musculi, fiatque per continuum influxum spirituum, sed erit in casu nostro propter eorum parvam quantitatem minoris diuturnitatis. Quoniam enim spiritus supponuntur propter delirium vehementius prorsus liberi; igitur toto impetu per nervos fluent, & ex se ipsis excident intra musculorum sinus statim, ac nihil impediet; cum igitur in contractione musculorum membranæ omnes villorum extrorsum truantur, & per hanc extrusionem oscilla obliqua nervorum ocludantur, (ut insertio Vreterum in Vesica, vel ductus communis in intestinis,) igitur ad hoc, ut spiritus effluant in sinus musculorum, superare non debent nisi resistentiam oscillorum non per totam circumferentiam, sed per dimidium ejus solummodò; per conceptum autem impetum contractionis villi non subito sese restituunt etiam absoluto motu expansionis; statim tamen præsto sunt nervorum oscillis spiritus magno cum impetu, & quaquaversum nitentes; igitur nitentur etiam extrorsum: villi autem in motu extrorsum per contractionem adhuc perseverant; igitur motui extrorsum spirituum vix, ac ne vix quidem repugnabunt, adeoque cedent extrorsum, seu removebuntur à contactu alterius partis oscilli, unde spiritus in sinus excident, antequam villi restituantur, sed statim ac excidunt, rarefcunt; fieri igitur poterit, ut musculus in perpetua, & vera contractione persistat, producatque convulsio per continuum influxum spirituum, qui cum in hoc morbo sint minoris quantitatis, brevi illa perdurabit. Qui videntur duo magis proprii convulsionem producendi modi in exposito morbo, cujus proinde convulsionis causam præcipuè esse vides nimiam libertatem spirituum à diminuta quantitate naturalis liquidi provenientiem: & ipsum morbum nihil aliud esse, quam perturbationem sensus, & motus ortam ex perturbato motu, & diminuta quantitate spirituum ob diminutionem liquidi, quo naturaliter compefcuntur.

Quid sit Coma
vigil.

PHRE-